

ЖЕНСКИ СВЕТ

Лист Добротворних Задруга и Савеза Српкиња.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Излази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Коло Српских Сестара.

Патриотско Женско друштво у Београду „Коло Српских Сестара“ прославило је 11. (24.) августа о. г. десетогодишњицу свога опстанка. Друштво је узело за ту прилику баш ове најсветлије и најсвечаније дане кад цела земља српска свечано дочекује у топли загрљај своју јуначку децу, која су тако дивно осветлала образ својим матерама, својим сестрама својој отаџбини.

Коло Српских Сестара поглавито је и поникло (1903.) тога ради, да храбри и помаже ону браћу, која су цвилила још под турским и арнаутским притиском. Зато су често и залазиле тамо поједине чланице тога друштва те пружале хране и одела сиротим и немоћним, помагале цркве и школе, блажиле муке и храбриле душе. Многа је хиљада динара однесена и подељена тамо потлаченима за минулих десет година. Но најживљи и најинтензивнији рад развило је то друштво лане и ове године кад је букнуо српско-турски па после и српско-бугарски братоубилачки рат. За време та два рата држало је друштво самосталну болницу са 135 кревета, у којој, по признању свих лечника, владаше најбољи ред и највећа чистоћа. Осим тога помагало је друштво стварима и

потребним рубљем и све привремене болнице у новоослобођеним крајевима. Завело је по железничким станицама у старој и новој Србији тако зване чајџинице, у којима су изнурени војници и рањеници добивали бесплатан и топал напитак. О божићу, прошле године поделило је друштво сиротињи у новоослобођеној Србији 15.000 динара. Сада, после бугарских зверстава у Књажевцу поделило је друштво 3000 динара, да се подмире најпрече потребе тим несрећним људима. Тај дан, кад се победничка војска вратила у Београд и кад је друштво славило своју десетогодишњицу, упутила је министру војном писмо овог садржаја:

»Коло Српских Сестара благодарно Српској Војсци, храброј ослободитељци заветног нам Косова и Српског Југа, жели да документује једном малом пажњом своје велике осећаје захвалности спрам наше народне Узданице, сетивши се у дану Њена свечана уласка у престоницу оних храбрих бораца наших, који су пре годину дана пошли у рат здрави и чили, а враћају се из њега као инвалиди (богаљи).

Коло је слободно предати вам као свој дар на Инвалидски Фонд као скромну суму од 10.000 динара, да се употреби као помоћ онима, који су је

заслужни, а на начин, који Ви и Управа поменутог фонда будете нашли за најцелисходније.

Сума је и сувише малена, а да би била и надалеко довољна да испомогне и хиљадити део оних, којих смо дужни да се сетимо Ми знамо добро, да ово није ништа друго, до један мали камичак у велику зграду захвалности нашим онеспособљеним борцима. Па ипак, ми се не устежемо да га узидамо, ма како да је мален он, јер најзад зрно по зрно погача, камен по камен палача. Уз цвеће, којим ћемо засути стазе, куда ће нам проћи наши здрави јунаци, нека падне и овај цветак за Оне, који неће моћи тога дана веселим и хитрим кораком проћи кроз престоницу у свечано руво обучену.

Тако је и у делу прославило то женско патриотско друштво своју десетогодишњицу, коме је данас председница и начелница родољубива госпођа генералица, *Судица Луковићка*, а коме је била при оснивању пре десет година прва председница, наша заслужна старица, г-ђа *Савка д-ра Тов. Судошића*.

Како се тог прославног дана г-ђа Савка Суботићка налазила овде у Новом Саду, сетило се друштво и своје прве председнице и брзојавно ју поздравило овим речма:

„Коло Српских Сестара“ са своје прославе десетогодишњег рада, најсрдачније поздравља *своју прву пред-*

седницу. За управу: председница Љубица Луковић.

На тај поздрав отпоздравила је г-ђа Суботићка овим писмом:

„Херојска борба Косовских Осветника и пожртвовање њихових сестара у слици Косовке Девојке, то је слава и Кола Српских Сестара.

Сјајни успех Србије и Црне Горе задивио је свет, који до сада није знао, да су врлине, засведочене у тој борби, урођене српском народу.

Ваша љубав и нега, драге кћери, јесте мелем на ране српских бораца. Они имају су чим изаћи пред Милоша а ви пред Косовку Девојку.

Примите, дакле, и моје признање, које вам и цело Српство одаје, нарочито Ви, драга председнице, која сте коловођа.

Благодарим Богу, што сам на ивици гроба дочекала, да се оствари оно, о чему је моје коло само сањало.

С материнским поздравом

У Новом Саду, 20. августа 1913.

Савка Суботићка“.

Надамо се да ће ово патриотско друштво и после ових светлих дана продужити свој свети позив око цивилизовања и националног снажења нових суграђана својих и у то име нека је слава и срећно продужење рада.

Љубица Попара

Жена у борби за живот.

(По немачком).

Како у опће мало разумију женско питање и оцеви, као оцеви одраслих кћери, сведочи најбоље то, што баш родитељи гурају своје кћери у звања и не питајући, да ли та звања одговарају душевним способностима њихових кћери. Немачка је ваљда на најбољем путу, да постане чиновнички народ, зато је

и социалдемократија која иде за тим, да створи од обичнога радника правог чиновника најнароднија, а социални закони о старости, инвалида, осигурања, болесничке касе нису нигде сјајније уређене ни у самој Енглеској у тој земљи индустрије. И то је ваљда криво, да ту маса жена јури телефону, и то су си-

гурно оцеви криви, иде се за тим, да се што јачи пензиони фонд створи, а да ни хиљадити део не дочека пензију, т. ј. не издржи оних 10 година потребних за пензију, и да нервозне, болесних живаца повлаче већ треће четврте године, то нико не види. Не, не, не вањске погодбе, чине извесна звања звањима, већ унутарњи позив, наклоност и смисао. Одавде морамо поћи, најпре унутарњу страну озидати, оградити, онда се побринути за погодбе, да се то што се врши, врши радосно и целом душом својом.

Ми се враћамо натраг основним тачкама, које смо гледали са две различите стране, где се сједињују. Ми смо видели, на психолошким искуствима, да жена хоће особно неком нешто да буде т. ј. да воли и да је вољена, док човек хоће да ствара, ради, да је вођа. Жена не зна већег задовољства и среће од оног рада у породици.

У том смислу још и данас у свој својој вредности стоји стара реченица: „Жени је место у кући“. Али све жене, не могу наћи жељена звања у кући, зато се баш и мора ићи за тим, како смо већ нагласили, да се стварају звања и да се иде у таква звања, која одговарају ономе жене, мајке и домаћице. Звање женино изван куће треба и мора се оснивати на начину јавних породица. А има ли јавних породица? И — хоће ли жене у њима наћи за се доста звања? Без сумње има. Још нам је потребно име за та широка поља рада, још стојимо пред груписањем тога рада па ипак већ му осећамо правац — то је народно васпитавање. На најширој основи, и ако су једнострано, црквени кругови узели први народно просвећивање.

Проповедима евангелија народ се црквено васпитавао а само калуђерство упливисало је на народ вршењем црквених заповеди. Као и на другим идеалним пољима, тако је црква радила једну страну, јер је узела само религиозне сврхе, што се и она сама осе-

ћала религиозном општином. Црква је чувала знаност, све донде, докле знаност није толико ојачала да се као засебна грана морала одвојити од цркве. Црква има сјајних заслуга, што нам је знаност чувала кроз стари и средњи век. Црква је сачувала говор и писмо из старих времена и предала новом времену, и хуманизам је дошао и створио слободну знаност, толико слободну, да је често у опреку дошла с црквеним предањем. За тим је дошла црква реформације, и она нам је дала народне школе. Ова је опет истакла мисао, за оно доба врло смелу, да се и женској деци даде исто основно знање, које и мушкој. И реформиране цркве увеле су још у шеснаестом столећу калуђерице. А побожни и мудри Коменски последњи владика моравске братске цркве изрекао је толико великих и смелих мисли, које се данас женским покретом остварују. Али сва та уметност старог и средњег века била је само уметност цркве. А народно просвећивање било је црквено и црквом уређено.

Али од како се је модерна држава од црквене државе еманциповала, и како се слободна мисао хуманизма и реформације решила водства и туторства црквеног, тако је на путу и сва мисија душе, да се реши, Црквено политички систем још ће можда владати у модерној држави ту и тамо, али изгледа као да иије далеко дан, када ће бити друкчије. Општинско неговање болесника било је у Немачкој у рукама калуђерица, и данас је то још задатак црквених опћина. Али већ ту и тамо комунализира се, и место свештеника долази лечник као управник. Луднице, заводи епилептичара искључиво су у рукама лечника.

Слободно од цркве вођени хуманитарно-педагошком идејом су домови за спасавање. А најновије мере за народно просвећивање, заводи за побољшање здравља, заводи о бризи радница без места и т. д. нису стварани на основу унутарње мисије, хоћу да кажем, да ће се у будуће извађати народно просве-

ћивање одцепљено од једностраног наглашавања религиозне сврхе.

На тим пољима видимо јавне породице, које у јавна звања ступајућа жена тражи и треба. Како је наглашено ту је још све у организаторским почетцима. Али не само организаторски већ и стварно су овде имали бити почети. Много ће се тога изменити, много ће се новог увести, и ја не сумњам, да ће се баш кроз улазак жене у та звања, створити велики број нових задатака, на које ми данас и не мислимо.

Која срећа! На једној страни безброј грађанских кћери, које себи звања траже, на другој страни безброј задатака, које ће баш покретом женским решене наћи.

Ја нећу баш рећи, да ће жена бити та, која ће та радна поља пронаћи. Али оцеви су ту, браћа су ту, који, ако упуте своје кћери и сестре, сигурни смо, да ће оне, свој задатак извести.

Пред нама су два поља народног васпитавања, на коме су људи почели, а улажењем жене, прешло скоро сасвим у женске руке. Може бити и није ово

толико познато, да кад је Фридрих Фребл стварао дечје баште, (забавишта) мислио да искључиво људи нађу ту звања и зараде. Али јер су дечје баште веза између куће и школе нашла је и жена брзо крај човека зараде, а данас? Данас су те школе искључиво у рукама жене. Тако је и са негом болесника.

Оријенталска црква имала је масу калуђерица. У четвртном веку, на једну једину цркву у Цариграду припадало је 40 калуђерица, које нису биле за негу болесника ту, него да болеснике уче катихизису, и да их теше, где је утеха била потребна. Негу болесника вршили су Пароболаци, који су се састојали из слугу и сиротнијих мушких. А тако је било до почетка скоро и до пола прошлог столећа. Међу тим баш калуђерице су саме придонеле, да је данас друкчије. Данас и у мушким одељењима наилазимо на жену, само тамо где њена снага не допире, наилазимо на човека. Па и у општини за сиротињу жена је човека заменила. И ако не би човек из народног васпитања са свим изостао, жена ће и крај њега увек себи места наћи. (Наставиће се).

Навикавајте децу на чистоћу.

Чистоћа је половина здравља, вели наша пословица, а свака народна пословица основана је на дуготрајном и темељном искуству, па тако и ова, што се односи на здравље. А сви знамо, да је здравље највеће благо човеково, па ако желимо да стечемо то највеће благо за себе, а нарочито за потомство, за децу своју, морамо га ми чувати, а морамо и децу своју још од малоће навикавати да га чувају. Навика је једна мука, а одвика две, вели опет наша пословица. Што човек у младости навикне, пређе му, тако рећи, у крв и он и кад хоће коју навикну да отисне, не може. Узмите само дуванице, каквом се му-

ком муче да га оставе, кад у старије дане осете да им дуван не чини добро, па не могу ни онда да га се отресе, кад се увере, да им шкоди и да им здравље ремети. Из тога се види, каква је велика моћ навика. Па кад човек може да се навикне на тако горке и непријатне ствари, као што је дуван, како се не би могао навикнути на много пријатније и боље ствари, као што је чистоћа.

Деца воле да се брчкају. Гледао сам кад се купају одојчад, како се радују кад их мати почне свлачити да их купа, те хоће пре времена да скоче у воду. А видес сам их и како се радо брчкају и бацакају у води, те плачу, кад их

ваде из корита. Наравно, да треба пазити у какву се воду деца спуштају, јер има случајева, да се деца опаре; спусте се у врло топлу воду и онда се деца уплаше и плачу кад год виде да им се спрема купање. Многе матере мисле, да је вода добра за купање одојчади, кад мати може руку да држи у њој. Матерама које раде, кувају, перу, отупе руке и могу много већу топлоту одржати, него што може детиња нежна кожа. Таке матере морају другу пробу узети, да мере топлоту воде, у коју ће купати дете. Најзгоднија је мера, да се гд лакат спусти у воду, јер је он најнежнији, па ако мати осети на лакту, да може издржати топлоту, онда се може и дете спуштати без бојазни, да ће се опарити. То је нужно и зато, да дете не добије страх од купања него да тражи да се купа.

Мала се деца купају прве године сваки дан, друге године, сваки други дан и тако сваке године с једним даном мање, док се шесте и седме године тек по једанпут седмично купају; али се међутим сваки дан умивају и сваке недеље мију (перу главе). На то умивање и прање главе, морамо такође децу још од малена навикнути, да се сами умивају и чешће перу руке. Не треба деци никад допустити, да узимају хлеб и јело у прљаве руке. Они свашта хватају, свуда брљају својим ручицама и онда најлакше навуку болест. Чим се дете оразуми, т. ј. чим је навршило три ил четир године, ваља га упућивати да се сваки дан сам умива. Дете ваља учити како ће се умивати. Не да се полива у шаку или како неки прости људи чине, да узме у уста воде, па да из уста сипа у шаке и онда лице пере, него нека свака кућа спреми за децу лавор (леген), а сиромашнији обичну већу чинију (зделу) за умивање, па у то да се успе доста воде, а вода да је увек оне температуре, какав је ваздух у соби, где се живи.

Не ваља навикавати децу, да се умивају и перу топлем водом, јер се тако разнеже и најлакше назебу. Боље је и хладнијом него топлем водом, јер онда очврсне и врат и лице према зими и хладноћи. А кад се дете умива, треба увек да је до појаса голо и да сваки дан пере лице, врат, уши, прса, руке до рамена и да се сваки дан испира испод пазува. На тај начин се најбоље одржи свежина тела, најбоље се очврсне према промени времена. Убрус за дете, па и за одраслог, нека је од куделна платна и нека се њима добро избрише и истре (изриба). То одржи кожу чисту, свежу и младу.

Кад се деца навикну на такав начин умивања, неће им бити потребни ни шалови око врата, ни дуксери испод кошуље ни кад је најјача зима и најбоље ће се сачувати од кијавице и вратобоље (крајника).

Матере, које на ово не пазе и које не навикавају децу на овако невину, а тако корисну навикну, имаће много чешћих и много већих тегоба за здравље своје деце и многе ће ноћи пребдити због болести своје деце.

И школа треба да иде за тим, да ову лепу навикну одомаћи код својих ученика. Многи родитељи и што би хтели, не доспевају на то, да своју децу перу и навикавају на чистоћу. С тога је школа позвана, да надопуни то, што кућа или неће, или не зна, или не може. Свако забавиште, па и свака основна школа по горњим напреднијим и просвећенијим крајевима Европе имају по више лавора (легена) у својим школама, па како опазе, да је које дете дошло у школу неумивено или неочешљано и прљаво, мора то у школи да обави. Не пушта се друкчије међу осталу децу. То би се лако дало завести и по нашим школама и ми би са малим трошком имали светлији, здравији и уреднији нараштај.

Д О П И С.

Стапар. Читајући у „Женском Свету“ за немио положај Српске Више Девочачке Школе у Новом Саду, стапарска омладина озбиљно је схватила ствар, па како да притекне у помоћ српској школи решила је, да приреди забаву у корист исте. И тако лицем на Вел. Госпојину приредила је забаву са врло лепим програмом, певањем и позоришним комадом. Забава је испала на опште задовољство свију; јер поред моралног успеха видимо и материјалан успех, па и ако је било великих издатака, ипак је омладина могла да пошаље 160 круна. За овакав леп успех како моралан тако и материјалан, у првом реду имамо да захвалимо нашим младим суделачима, а у другом реду поштованим гостима како из места тако и са стране. Уједно се захваљу-

јемо г. г. на добровољним прилозима а приложише по: 5 К Светозар Милић, Стапар; Ђорђе С. Балножан, Перлез; по 4 К Паја Момировић, Паула Момировић Н. Сад; по 3 К Викторија Југовић, Стапар; Санто Вилмош, Стапар; по 2 К. Милисав Поповић, Јован Вујин, Никола Станишић, Влада Југовић, Ф. Шнепф, Стапар; Славко Јанчурић, Анчица Момировић Н. Сад; по 1 К 40 ф. Бошко Лазић, Карловци, по 1 К Свезар Петровић Паланка, Ненад Сабљица, Бошко Поштић, Ката Аперлић, Стапар; по 80 ф. Тина Стејић Б. Фелдвар; по 60 ф. Паја Максимовић, Паја Мартоношки, Веселин Павков, Коста Ракић, Стапар; и 50 ф. Ђура Грујић, Стапар. Још једном нека је свима највећа хвала.

Приређивачки Одбор.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Тузла. Осам је година, како су Српкиње у Тузли основале своју Добротворну Задругу, и за то кратко време подигла је та задруга уз своје забавиште, своју радничку женску школу и ђачку трпезу; а има у својој средини и женску читаоницу. Лепо је и то, да у тој задрузи раде саме женскиње, само благајну води мушка глава, г. Риста Мандрапа. Друштво има 5 добротвора, 23 утемељача, 48 редовних чланица и 23 помагача. На челу задруге стоји као председница г-ђа Марица М. Мићић, као подпредседница Анђа Васиљевић, као тајник: Љубица Божић. Одборнице су: Света Милић, Даница Бјеловић, Анка Драмушић, Анка Ристић, Цјета Симић, Перса Ђорђић, Милка Стојановић, Милка Ђенаревић. Надзорнице су: Аника Јеремић, са Персом Жидовинчем и Вељком Вујасиновићем.

Поред свих издатака, што их та задруга има око својих установа, прикупила је она за прошлих осам година и леп

капитал од К 9326.52, који јој служи за резерву и друга подузећа, која намерава оснивати.

Да се још боље упозна рад овог друштва доносимо овде извештај друштвеног тајника, г-ђице Љубица Божић о раду за прошлу школску годину 1912-13. годину који овако гласи:

Поштоване сестре!

Као тајник Добр. Задр. Српкиња, рада сам, да Вас упознам радом одбора у години 1912-13.

Одбор је на сваком кораку настојао да испуни и удовољи моралној одговорности, коју је на себе примио, на прошлој скупштини. Гледао је и трудио се да рад у задрузи унаприједи у колико му је то било могуће. Прилике у овој години, рад су знатно отежале, као што ћете се из изјештаја освједочити.

Управни одбор, увјерен и освједочен, да г-ђа Мара Николић не одговара захтје-

вима и жељама задруге, у одјелењу горњих хаљина, отказао јој је, а на њено мјесто, по натјечају изабрао, гђцу Милку Бубало.

На одјелењу бијелог рубља, задржана је гђца Зорка Милановић. Одбор је у току год. два пута бирао управу школе, но пошто једне из немара, друге спријечене личним околностима, нису могле удовољити својој дужности, то ћу вас ја, да извијестим и о раду Раденичке школе за годину 1912.|13.

У одјелењу бијелог рубља уписало се у I. течај: 7 ученица; у II. 7; у III. 13; свега 27. Од њих је редовних: 16; и 11 ванредних. Изостале су 4 ванредне и 1 редовна.

У одјелењу горњих хаљина уписано је у I. течај: 5; у II. 8; свега 13. Од тих је ванредних 10; редовне 3; изостало је 8.

Зарада од радова била је у одјелењу бијелог рубља К 162'90. Од тога издано је за постотак ученицама К 62'85. Готових ручних радова за изложбу има у вриједности од К 307'50. У одјелењу горњих хаљина зарада је К 193'90 постотак ученицама К 50'59.

Сами рад и напредак у школи, не може нас задовољити са оправданих разлога:

I. Број ученица је мален.

II. Рад у школи је три пута прекидан.

а.) Кад јесенас пуче прва пушка, за народно ослобођење и васкрс Српства, кад Срби у слободној Србији и Црној Гори, не жалише своје животе, да откупе Косово, и спасу ропства и патње тамошњу браћу, показасмо се и ми свјесне своје дужности, учинисмо оно што су нам прилике дозвољавале. Диже се Србин и Српкиња да својим малим и незнатним даром да признање и хвалу онима, који задобише ране светећи Косово. Ниједна српска кућа није остала да није дала свој принос за Црвени Крст. Одбор задруге старао се око сакупљања, спремања и отпремања сашивенога рубља. У просторијама Раденичке школе сакупиле су се наше дјевојке и гђе вођене узвишеним мислима и осјећајима, радише на спремању рубља. Сашило се и отпремило за

Црвени Крст на Цетиње, кошуља: 129, гаћа: 118, чаршава: 101, јастучница: 64, марама: 102, чарапа: 133, завоја: 19, пешкира: 152, сапуна: 3, ђебета: 7, и једна кутија посланица. Из благајне задругине за Црв Крст утрошено је К 197'19. За то вријеме спремања школски рад био је обустављен.

б.) Дана 3. XII. заузела је војска школске просторије, те је рад у школи био за мјесец дана обустављен. Но одбор се постарао те школу смјестио у просторије пок. гђе Ане Ковачевић, које је опет бесплатно уступила црквено школска општина. Нека јој је и на овом мјесту изречена захвалност.

в.) Тек што се школа поново смјестила у своје просторије, буде поново рад прекинут, проглашењем изнимнога стања 3. V. 1913. Сва заузимања од стране гђе председнице и тајника да школа не прекине рад, остала су безуспјешна.

Као што Вам је познато друштво је било за вријеме изнимног стања суспендовано.

Ради овакових прилика, изостављена је настава из појединих предмета. Успјеха бољега не смијемо тражити, но се надати да ће 1913|14. школска год. донијети обилнији успјех.

Други правац рада одборова био је дјечије забавиште. Увиђајући важност нашега рада у овом правцу одбор цркв. школске општине, изашао нам је на сусрет, и одредио поред бесплатнога стана и огријева и 20 К мјесечно потпоре.

Но ни у том правцу не бијаше одбор боље среће. Кад је изабрана учитељица Љубица Кекић, најбоље отпочела рад са 30—40 дјеце, добије мјесто. Расписан је натјечај. Забавиље нисмо могли наћи, јер све траже поред плате, стан, огријев, пензију. У то је вријеме заузела војска просторије а забавиште је остало да чека свој ваљда срећнији почетак у г. 1913|14. Препоручујемо новоме одбору да плату забавиљи повиси на К 1200.

Још лањске године упутили су Срби ђаци молбу ради оснивања Ђачке трпезе. Иста је лане одгођена, у нади да ће се подићи ђачки конвикт.

Пошто се ђачки конвикт није основао, то је госп. Вељко Вујасиновић професор донио одбору приједлог и молбу Срба ђака, да се ове године оснује ђачка трпеза под покровитељством Задруге. Одбор је радо прихватио идеју, под условом, да сама Задруга не сноси никаквих материјалних жртава, но одборнице од себе дежурањем воде надзор над трпезом. Благјаник и главни старатељ ђачке трпезе јест госп. В. Вујасиновић, те ће вам он детаљнији извјештај поднијети.

Женска читаоница Добротворне Задруге држи ове године слиједеће листове: „Жена“ „Споменак“ „Женски Свијет“ — „Српски књижевни гласник“ поклонила је гђа Савка Ђ Јовановић, „Босанску Вилу“ Ана П. Стокановић, „Вјенац“ гђа Анђа Љ. Васиљевић, „Бранково коло“ гђа Марица И. Мићић. Добрим Српкињама одбор захваљује на прилогу.

Друштво је заступано на Просвјетиној прослави у Сарајеву и на скупштини Савеза Добротворних Задруга Српкиња у Босни и Херцеговини.

Приликом крсне славе, награђена је по обичају, Петра Марковић из Црног Блата, леђеном и ибриком.

Забава је само једна одржана. Ради рђавих прилика није задовољила. Приход од забаве је К 308·20.

Добровољних прилога подијељено је: Василији Јефтић К 20, Љубици Кекић К

30, Николић К 15, Мићи Цвијетиновићу К 16, ученицама пред Божић у одијелу К 59.

Добровољних прилога примљено је од Великог Управног и Просвјетног Савјета у Сарајеву К 700, од Епарх. Просвј. Савјета у Тузли К 500. Гђа Савка Благојевић сакупила је у сватовима своје сестре Даринке и Ђорђа Савића К 10·20 Г-ђа Даница Стјепановић приложи К 10 и гђа Савета Мићић школи икону. Свима прилагачима — нека је изражена велика захвалност.

У овој год. уписао се за добротвора госп. Ристо Јовановић, за утемељаче уписала је Јованка и Ђорђо Михајловић свога покојнога сина Николу и госп. Мишко Јовановић.

Ово су важније тачке за зимања и рад одборов у год. 1912|13. Нарочито за службује хвалу и признање наша вриједна предсједница гђа Марица Мићић.

Бољи успјех желимо новоме одбору, да се узајамним помагањем и радом подигнемо материјално и морално како би биле достојне имена „Српске жене“.

На завршетку изволите примити извјештај на знање, евентуално што примјетити.

Одбор захваљује на повјерењу и моли разрјешницу.

Тузла, 29. јуна 1913.

Тајник:
Љубица Божић.

Својој драгој мајци.

*О једина, мила и рођена мами;
Више никад нећеш моћи мене звати.
Твоје срце сада, не куца к'о прије;
Твоје ведро чело, више ведро није.
Очи твоје сада, мене не гледају;
Па и уста твоја, ни речи не дају.
Ја сам из њих, Мајко, од кад знам за седе;
Научила људит' и поштоват' теде.
Где год се прихватим, смрт осећам свуда;*

*Чело, руке, лице, све је хладна груга.
Немој мене, мајко, сада оставити;
За теде ћу Бога, ја увек молиши.
Ал' ништа не вреди, све су празне речи;
Ба њима се срце, никада не лечи.
Боловаће срце, душа ће да пати;
Док се не оствари: „До виђења Мама“!*

9. јула 1913.

Каћуна.

ДРАГА, МИЛА И ЈЕДИНА МАЈКО.

Сунце твога живота, лагано је зашло за позлаћена брда; иза чијих су се ивица последњи златни зраци одбили да нам покажу пут за нов живот без тебе.

Кроз цео си живот била срећна, срећно и задовољно си живела; па и сада срећно и са пуним срцем остављаш нас, и идеш тамо где влада небеско царство мира; и где ће твоја добра и племенита душа, испраћена болном душом твоје деце, — уживати рајско насеље.

Желела сам да видим смрт, и да је молим да ми те поштеди, или да ме са тобом узме. Видех је драга моја мајко, али је не могах умолити, нити хтеде мене узети, остави ме да кроз цео свој живот сећам се твојих последњих часова, и страшних двеју речи *Memento mori!* — страшна је врло страшна смрт, срца нема, ти си је мајко моја осетила. Пре мене си је угледала, о слатка мајко, па ми у последњим моментима рече: „*Држи ме, недај ме!*“! Ја те зграбих, стегох те себи, ти издисаше, а ја те бесвесно љубљех, мислећи, да ће се хладна смрт поплашити од мојих врелих пољубаца, али она се ничега не плаши, јача беше од мене, отрже ми те, и не даде, да ми још што кажеш.

О драга мајко, јоште осећам твоје уморно тело на мојој руци, јоште осећам на своме лицу твој последњи дах, и јоште ми стоје на уснама последњи врели пољупци, који се неће никада охладити.

Последњу нежну сузу видех у твојој оку када ти рекох: „Опрости ми мајко, ја сам те лагала да је Тихомир жив, он је погинуо“! И та суза, коју

сам са твога лица уснама збрисала, биће ми последња света причест; која ће ми дати снаге, да могу своју тугу за тобом, лакше до свога гроба донети, где ћу се заједно са њом сахранити; молећи великога Бога, да ми да горе место крај тебе, где ћу опет моћи говорити слатке речи: „*Мила моја, и једина мамо!*“!

О једина мајко, ми смо се узајамно много волеле, па те и сада волим; и у болном ми срцу нешто тихо говори: „Послушај савете своје мајке, поштуј њене течу, и она ће живети“. О драга мајко, ти ми живиш, ја осећам твоју сенку крај себе, чиним све све што си чинила, волим све што си волела, и радим све што си желела.

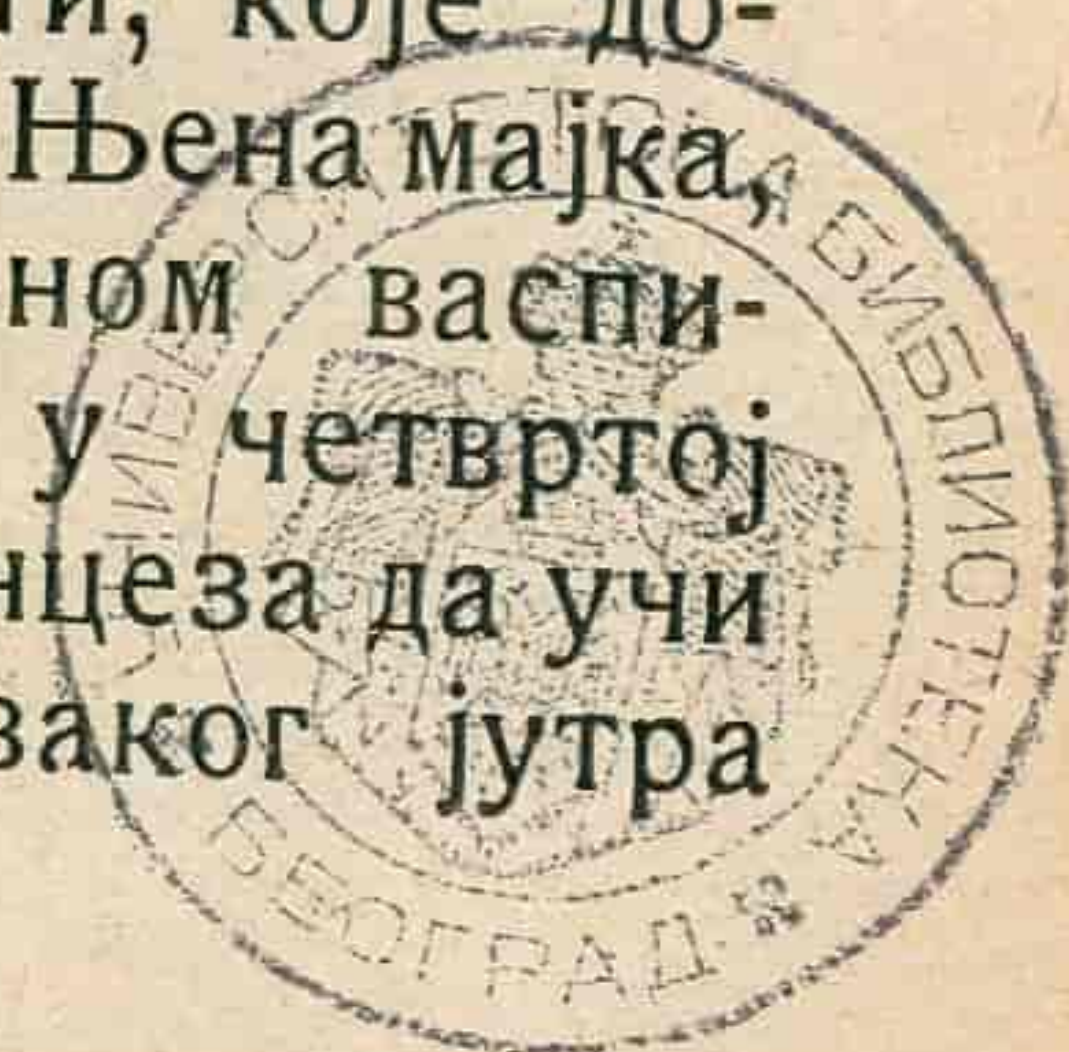
Кућа твоја, твој лепи романтични замак са баштом; остаће увек исти као кад си и ти била, и у њему све што има, остаће нам мила и једина успомена, коју ћемо преносити из генерације у генерацију твога потомства.

О слатка, мила мајко, Бог нека ти да рајско насеље; а ја овим ти дајем свој последњи поздрав са: „*до виђења, мила, племенита и једина мајко!*“!

Кађуна.

ИЗ ЕНГЛЕСКОГ ДВОРА.

Једина кћи енглеског краља, а индијског цара, принцеза Мери, која је тек сада ушла у шеснаесту годину, од детињства је морала да подноси све непријатности и пријатности, које доноси њен високи положај. Њена мајка, краљица, посветила је њеном васпитању особиту пажњу. Још у четвртој години почела је мала принцеза да учи и то заједно с браћом. Сваког јутра

морала је мала Мери у шест и по сати да уђе у учионицу своје браће и да у учењу проведе цело пре подне. Замислите само, у шест и по сати, кад материне мазе нико пробудити не сме, већ око њих мора свак да иде на прстима, устаје краљева кћи да иде на посао. Пре три године краљевска породица имала је план, да принцезу пошљу у какву школу за домаћице, али се најзад нашло да ће она код своје куће домазлук боље научити, јер ће се моћи спремити и упућивати према приликама, у каквима ће она доцније живети. Да се за туђе прилике спреми, не би њој после од користи било оно, што је она учила.

Кад јој је било осам година, принцеза је сем језика, које мора знати као краљевска кћи, нарочито још учила историју свога народа. Али сем свега тога, што је њој као краљевској кћери потребно, научила је још и лепо да кува, и да тачно ради сав домаћи посао. Исто тако врло добро шије и кроји, и често себи сашије по што год. Она зна и да пише на писаћој машини и то врло добро. Кад њеном оцу, краљу Ђорђу, треба да напише какво поверљиво писмо, о чему нико не треба да зна ништа, он га изговори својој кћери, те га она стенографише и после препише на писаћој машини.

Ако нисте знали, ето сад да сазнате, како живе краљевске кћери. Краљевске кћери не дембелишу, не ленују нити имају кад да ленују. Према свом великом положају има она и велике дужности. А за те велике дужности док се од малена спреми, има она да прође кроз много мука и труда, има да пролије много зноја. Која мисли, да краљевске кћери ништа друго не раде, него само једу и спавају, а да им се то већ не досади, да се час богато облаче, час опет свлаче, та не спада у оне вредне. Ко не зна за рад, не зна ни за сласти живота. После умора и рада слађе се једе, слађе се спава, слађе се живи. И царске кћери раде да би слађе живеле.

Бољег посла женско не може наћи, него што је посао кућевни. У томе послу толико је разноврсности, да човеку никад не може досадити рад, као што се досади, кад се понавља једно те једно. У кући искрсне час један посао, час други, те тако зачињава онај, који се понавља из дана у дан.

Од лености нема веће болести, вели се. Лен човек иде као испребијан, јер отежа од нерада, па му је тешко и живети, као оно тешком болеснику. Али није ни то све. Као тело што му постане ломно, тако му и мозак ослаби, па постане глупав. Рад не оштри само тело, него снажи и оштри и сам дух. Па какве би то царске кћера биле, кад би биле у ходу троме, а памети глупаве. А да би биле чиле, веселе, лаке и оштре памети, од малена морају оне да раде.

Према себи и према своме имању, многа се сиротиња куд и камо раскошније носи него царске и краљевске кћери што се носе. Царске се кћери носе укусно, а не скупочено. Само кад су какве врло ретке свечаности, па морају свечано да се обуку, онда међу на себе скупочености. Али то су врло ретке прилике. Иначе се облаче укусно и скромно. Не би се оне смеле на улици ни појавити са натрпаном драгим камењем на себи, то би толико простачки било.

Није царски, није краљевски, није господски, није отмено, китити се златом, облачити се у свилу, него је то данас простачки. Мода је и отмено је, ко може за јефтиније новце да се обуче што паметније и укусније. То чине и царске кћери. „Привредник.“

НА СВАДБЕНОМ ПУТУ.

Била је лепа, млада као роса и удала се лепа Јулка. И кад је у лакој, мекој венчаној хаљини белој као снег, изишла из цркве под руку са својим драганом, мужем, Мирком Марићем осећала се пресрећном и чинило јој

се као да је порасла са једним педљем; осећала се исто тако срећном, као кад је пре две године први пут обукла дугачку сукњу; тако јој је било пуно срце те у м'л' да се није заплакала од срећног узбуђења.

Толико стоји, да је била нешто мало збуњена, једно што многе ствари није донде видела, што су је окружавале и отуда је и ћутала на многа питања, што су је сусретала од радознале околине. У том бурном осећају и бунилу није ни знала како су стигли до куће своје и свога Мирка Марића. Тек онда се освестила, кад ју је муж њежно увео у неку малу собицу и рекао:

— Ето, моја драга! Пресвучи се ту и спреми се за — пут. Она се на то уплашила, мислећи: Та зар већ да скине са себе ову лепу белу хаљину? Да скине венац, који више никад неће доспети на њену бујну косу? На ту помисао почеле јој се и сузе ронити из оних бујних очију, па рече:

— Још не! . . .

— Али, Јулчице, тек ваљда не мислиш у тој свечаној хаљини и путовати па још са шлепом?

Дође јој на жао, што ће сад да је изведу из девојачке собе, да је извуку из девојачких милих успомена, да је воде од матере коју је тако волела. И на једанпут тргне се из тих тужних мисли и рече у себи: Ова чиста, бела хаљина не сме се упрљати. Али би ипак волела да бар још пола часа останем у њој. И покуша, да се још одупире путу.

— Па зар се мора путовати?

Мирко изненађено погледа на овог милог белог голуба, па ће брзо да је ослободи, обгрли ју око струка и пришапне јој умилно:

— Па зар нећеш, душице, са мном да идеш?

Јулка одмах заборави на све, порумени, и са успламентелим очима одгори:

— Ићи ћу, идем . . . Ево се већ облачим.

Мирко је све пакетиће предавао носачу само је женицу задржао и се доше на жељезницу. Кад у вече стигоше у Пешту па се после малог одмора кренуше даље за Реку. На станици у оном метежу међу путницима непрестано је правио места, само да својој малој женици начини слободна места.

Пре него што су ушли у воз шапнуо је нешто кондуктеру. Овај се насмеши и поклони, и онда брзо и вешто стрпа у џеп свој бакшиш.

— Молим, будите добри и причекајте неколико минута, рече кондуктер. Мало касније врати се нешто збуњен натраг.

— Нема, господине, ни једних јединих празних кола! Има само једно одељење, у коме је тек једна дама, а и она путује само до Домбовара. Ако, дакле, немате ништа против, онда молим . . .

Мирко промрмља нешто горопадно, али био је принуђен да се измири са приликама. Пођу и он први ступи у купе. Поред гасне светлости види неку витку високу женску, на другој страни код прозора, која је била леђима њему окренута. Мирко савлада у себи јед и учтиво је поздрави.

— Добро вече!

На поздрав се дама окрене и изненађено узвикне:

— Ах!

Мирко Марић од страха само што није пао. Али брзо, метне кажипрст на уста и колико је само брже могао у тесном купеу окрене се да помогне својој женици да уђе и да седне.

Јулка је међутим већ чула узвик, па са престрављеним погледом зарије поглед свој у непознату даму, која ју је без зазорне радозналости посматрала.

Воз се међутим крену и они остадоше сами. Непозната се дама повуче у један кут, па је отуда посматрала збуњен млади пар.

Мирко би волео, да није никад упознао ни свеучилиште, ни права и

ни једну светску певачицу. Јулку је и тај један крик узнемирио и није јој се слутило на добро. Постала је немирна и једва је могла да савлада своје узбуђено срце, и ако је желела да се савлада. И толико је успела, да се показивала мирном тек да би могла што више дознати:

Та још и не може са пуно права и назвати својом сву ову велику срећу, што јој је обећавао овај свадбени пут и већ хоће да јој је украте. Њу је брзо стигла прва горчина брачног живота.

Чежња ју ипак вукла да види на чисто, шта се збива с њоме, хтела је све да дозна па макар и најстрашнија била та истина. Но како да почне? Замоли мужа, да навуче завесу на светиљку. Мислила је, да Мирко за тај случај мора свакако тражити дозволу од те стране даме, а њој ће бити доста и један поглед у том тренутку да види и дозна, што јој срце тражи.

Мирко се поклати према дами и запита:

— Да ли је слободно?

Ова се иронично насмеши и сасвим поверљивим нагласком одговори:

— Молим, само изволите!

У том моменту настане сумрак. Јулка одмах употреби прилику да утре сузе у својим очима. Мора да јој муж има нешто са овом дамом и да судавнашњи познаници. Сад само не зна, од кад је то познанство и у ком облику.

Учини се као да је сана и да хоће да спава, мислећи, да ће на тај начин, кад виде њу да спава нешто више проговорити и тако се одати. Муж јој нежно намести узглавље, покрије ју и рече: нека се само одмара, он ће изаћи у ходник да попуши коју цигару.

Јулка је хтела да каже, да не иде да је не оставља саму, али јој реч застане у грлу. Сирота, поче ју сад мисао мучити, да би ју супарница могла и удавити док би јој Мирко стигао у помоћ. О томе, да је непозната заиста њој супарница, била је као начисто. Но ипак затвори очи и мало доцније за-

иста је баш хтела да заспи. У том узбуђењу и заносу није ни приметила да јој је супарница изишла из купеа, која се у ходнику састане са Мирком и овај је узбуђено ухвати за руку одвуче у један ћошак и рече:

— Маро! Шта радите, за име бога? Од куда сте се ви овде створили?

— Лакше, лакше господичићу! Просто сам извадила карту и са таким сам правом овде као и ви. Шта ја ту могу, што моја тетка баш у Домбовару станује, а и ви се баш на ту страну спасавате са новом жртвом...

— Маро! Не говорите тако о мојој жени!

— Заиста? Честитам вам, заиста је красна. И не бојте се, не ћу се одати да се познајемо. Поштујем стечена права и најпосле немам разлога, да се светим и да пребацујем што. Ви сте били увек галантан, кавалер...

— Оставимо, Маро, то на страну, па ако би хтели, Ви би ми заиста велику и добру услугу учинили. Моја је жена чула ваш узвик и од тог времена је узнемирена, и кад би од мене затражила каква објашњења ја бих, заиста, дошао у велику неприлику. Учините ми дакле ту љубав и умирите је, ма на који било начин.

— Ја!?...

— Јест, ви! Мени можда не би ни веровала; а ја — не бих знао ни лагати.

— А ја, знам, јелте? Могу рећи да сте врло галантни! Но за љубав старог пријатељства учинићу Вам и то. Кад испушите цигару до краја, можете слободно ући, млада ће вам бити умирена.

Јулка и поред затворених очију примети, да је купе јаче осветљен. Отвори очи и одмах се сусрете са севајућим погледом своје супарнице.

— Ах, госпођо, извините, што сам вас пробудила, — смешећи се проговори Мара. — Заиста ми је жао, нисам хтела, јер сам држала, да тврдо спавате. Ако је повољи, могу завесу поново навући!

Овај отворен говор и осмех мало и наједи Јулку, али се с друге стране опет радовала, што ће имати прилике да поведе разговор са својом противницом без да јој муж прислушкује.

— Ох, ни најмање ме не изненађујете! Ни тако не могу да спавам. — Устане и седне.

Један минут су се само гледале. Мара се још увек смешила па онда отпочне говор.

— Госпођа је свакако већ погодила, да вам познајем драгог мужа.

— Ах — помисли Јулка — још она сама почиње исповест! Но чекајмо продужење — и полугласно дода: — Држим да сам добро видеала!

Мара са рутином, која приличи једној примадони, помеша звучни смеј са једним угушеним уздахом.

— Да, да, јесте! Ми смо стари познаници! Још из Клужа познајем ја господина Радића; тамо смо многе пријатне дане провели у ужем друштву.

— Кога, молим? — запита Јулка зачуђено.

— Господина Радића, вашег мужа! Или зар се не зове тако?

Јулкино срце од радости јако закуца. Та ова је збркала њеног Мирка са каквим ердељским пашом! Али тиме је боље. Сад тек она почне да буде лукава. Са гласом анђеоске невиности одговори:

— Јесте, Радић се зове!

Сад се Мара зачуди! Но гле чуда од ове женице од по дана! Како се показује невина! Но ипак прећути, јер јој падне на памет обећање, па продужи:

— Господин Радић је у оно време нашао, да сам ја врло лепа, само што се мени његов старији брат боље допао. У Тушнаду су се на балу обоје отимали о другу четворку, а ја сам старијем дала првенство. Због тога смо се мало завадили и од тог времена нисмо се више никад видели. Не чудим се, што сад неће ни да ме позна. Зато молим вас, госпођо, да му не говорите, да сам га познала и одала, јер би мислио још, да чиним то из какве освете.

Јулка би чисто волела да своју супарницу загрли и пољуби Клуж! Тушнада! Никад њен Мирко тамо није ни био, па ни брата није никад имао, он је јединац! Зацело да се ова красна дама због сличности побунила и тако је и она, случајно, трећа, што је сад посвећена у њену тајну. Сиромах Радић!

— Ох, како бих вас одала! Али мир, чини ми се, да долази. Сад да се чинимо, као да нисмо ни речи проговориле.

Заиста Мирко уђе. Неодлучним погледом загледа се у полумраку где су те две женске непомично седеле једна према другој. Мара је превртала путничку књигу, а Јулка је кроз прозор гледала у мрачну ноћ. Мара крадом баци поглед на Мирка, који је значио:

— Све је у реду!

Мирко јој натраг погледом одговори:

— Хвала!

За тим приђе жени и додирне је.

— Но па зар ти, драга, не спаваш?

Јулка му са осмехом одговори: не. Очи јој се светљаху од среће, и кајала се у себи, што га је сумњичила.

Воз је и даље јурио кроз тиху ноћ и младенци одахнуше кад влаковођа узвикне:

— Домбовар.

Мара је већ била спремна. Узме у руке још свој кишобран и лако климнувши главом поздрави их и изађе из кола. Они су обоје гледали за њом и стајали на прозору све док се влак није кренуо.

Онда Јулка загрли свога мужа и слатко се смејала.

— Голубе мој, не срди се, рече: Ја сам згрешила према теби! Чула сам кад те је ова госпођица спазила, да је узвикнула: Ах! То ме је узнемирило, постала сам одмах љубоморна, неописано љубоморна. Сумњала сам, да то потиче са каквог ранијег познанства.

— Ох, та мала главица! И сад је ли крај твом великом страху?

— Ох, јесте! Знаш, док си био напољу, испитала сам је и потпуно сам се уверила о твојој невиности. Она те

је заиста држала за познаника и побркала те је са неким Радићем из Клуџа! Ја сам је оставила у том мишљењу, и једва сам чекала, да изађе те да се добро исмејем.

Затим се обоје слатко смејали том случају, а влак је све даље летео свом

брзином носећи их према Јадрану, где их је већ очекивала варош вечите љубави, — варош Млетци.

Варјаш, 25 септ. 1912.

Превела:
уд. М. К. М.

Тужна мајка*).

Тужна мајка црном гробљу хити,
А у нади да ће још видети,
Децу своју, два људљена сина,
Два честита и дична Србина!

Али заман! што гроб једном схвати,
Никада се више не поврати!
Местаде их за годину дана,
Мајци оста претолема рана!

Ма гроду је горко заплакала,
А за тим је нарицати стала:
Децо моја, црни су ми данци;
Муца пара срце вашој мајци.

Мајка вам је пре годину дана,
Мајсретнија дила међ' другима,
А сад су јој саломљена крила,
Нема четир, но два сина мила.

Па и они сад не суше ока,
Гр за драћом рана је дудока!
Одојица тешко ојађена,
Расташе се с' два драћа рођена.

Земун, јула 1913.

Оца свога запамтили нисте,
По смрти му мали остали сте,
Без оца вас мајка отхранила,
Али терет није осетила.

Сад је терет, сад су већи јади!
Што сте децо ви под земљом млади,
Шта дочеках, аој судбо кетта!
А у мојих осамдесет лета!

Жука мајка, цвили и нариче:
Јао Озрене, мој мили мезимче!
Превија се, груди дије стара,
Јао Јово, срце из недара!

А' од једном зачуше се гласи:
Престан' мајко мила! Бракиња си!
Утеши се и не тужи тако,
Браћи нашој сија сунце јарко!

Браско срце сад радосно дије!
Браско око радосније лије!
Браска душа пресретна је свака!
Па и мртвим' црна ј' земља лака!

А. М. М.

Своме сестрићу МИЛИВОЈУ ЈОВАНОВИЋУ-РЕГРУТУ.

*Кроз паметно твоје чело,
Прошао је куршум врео.
Зао удес тебе сада,
Поштедиши није хтео.*

*Далеко си од нас свију,
Млађан живот изгубио.
Али нек је слава теби,
За свој род си крвицу лио.*

*Ми смо знали да имамо,
Дете, што ће јунак бити.
Мати смо се ми надали'
Ди ћеш сада поинути.*

*Ма увело твоје лице,
Ми шиљемо пољуд врео.
Са узвиком: Нек је слава
Оном — ко је за род мрети хтео!*

*Слава нек је теби Миле,
Млад хероју са Злетова.
И нека ти лака буде,
Освојена земља нова!*

24. јуна 1913

Каћуна.

Г Л А С Н И К.

Друштвена слава. На Малу Госпојину одржаће и ове године своју друштвену славу крсног имена Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња. По уобичајеном реду одслужиће се парастос после св. литургије у саборној цркви за упокојеним члановима и добротворима, затим ће се прећи у свечану дворану српске велике гимназије и тамо осветити водица и пререзати славски колач уз умилне песме гимназијског хора.

Изложба занатлијско-вештачких производа у Новом Саду. У недељу 25. августа (7. септем.) о. г. свечано је отворена поменута изложба у палати Трандафилкиног сиротишта. Изложбу је приредило Коло Занатлијске Омладине. На њој се могли видети лепа занатлијски производи, слике, вајарски угледи и женски ручни радови. Изложба је трајала до Усековања т. ј. до 29. августа (11. септ.) о. г. Посета је била доста добра.

Забаве у корист новосадске српске више девојачке школе. Добротворна Задруга Српкињу Турији, штапарска, шурскобечејска и врањевачка уједињена омладина, приредили су забаве с игранком и наменили су чист приход од тих

забава на фонд за одржање српске више девојачке школе у Новом Саду. Како наше политичне власти не дозвољавају без нарочите молбе на високо кр. уг. министарство, да се купе прилози на оваке цели, то је најпробитачнији начин, да се то чини путем забава, јер онда је дозвољено да се купе добровољни прилози уз позив на забаву. Свака од ових забава донела је око 200 К чисте добити. Бог да прости!

Велика добротворка. Г-ђа *Стана М. Николића*, супруга покојног Младена Николића, пешадијског потпуковника, поклонила је 100.000 динара српском инвалидском фонду, из кога ће се давати потпора оним војницима, који су у овом српско турском и српско-бугарском рату постали неспособни за рад.

„Српска Зора“, просветно и привредно друштво за Далмацију одредило је за идућу школску 1913.—1914. годину К 12 300, да се из тога испомогну 34 ученика и ученице, који ће се спремати за народне учитеље на Приморју.

„Просвјетин“ рад. Босанско-херцеговачко просветно друштво „Просвјета“ одредило је и за идућу школску 1913—14. годину 45.000 круна

потпоре (штипездије) и 42.000 круна за ђаке на средњим и стручним школама особито онима, који се одају на трговачку, занатлијску и пољско привредну струку.

Српкиња магистар фармације. Г-ђица *Јелка Дивјак*, кћерка покојног пуковника, *Мана Дивјака* и супруге му *Милице* рођене сестре српског родољуба, г. Николе Петровића из Ст. Пазове, положила је с одликом испит из фармације у Загребу на свеучилишту и промовисана на част магистра фармације. Честитамо!

XVI. Конгрес Српских Земљорадничких Задруга одржаће се ове године, као што смо у прошлом броју навели овог септембра месеца 4. (17.) и 5. (18.) дана у Липику у Славонији.

Нова српска сликарка. Г-ђица *Јованка Марковићева*, сестра земунског градоначелника, дра Пере Марковића, изложила је на међународној изложби женских уметница у Турину три своје слике: „Жито“, „Рит“ и Бара“, која су на себе свратиле велику пажњу тако, да је „Жито“ откупила талијанска краљица Јелена. Млада је сликарка добила прве импулзе за сликање од свога брата, а радила је у Београду, Загребу, Бечу и Минхену. Она вредно наставља своје студије и надамо се, да ће и веће успехе постићи.

Свечани дани у Београду. На Балкану се хвала Богу, умирило. Војске се вратиле својим домовима, да продуже свој домаћи мирни рад. Ту победничку војску, те осветнике Косова свечано су дочекали у Србији и Црној Гори, свуда где су приспели, а најимпозантнији и најсвечанији је дочек био у Београду 11. (24.) августа о. г. Славље и весеље трајало је пуна два дана. Варош је била сва искићена и величанствено осветљена.

Тога дана је свечано откривен на Калемегдану и *споменик* првом војду из првог народног устанка, из 1804. године, деди данашњег краља а прадеди краљевића Србије, Црном Ђорђу или како га Турци прозваше, *Карађорђу Петровићу* Поред тога споменика дефиловала је цела победничка војска, а венци су гомилама падали око споменика.

Истог дана положен је темељ новом *Инвалидском Дому*, у коме ће се склонити и издржавати они победници, што су у овом рату постали неспособни за телесни рад.

Дан раније положен је темељ и *Чуваришту „Свеште Јелене“*, у коме ће се примати и до узраста издржавати сиромашна и напуштена деца српска. Овом дому је ударила камен темељац

врсна госпођа данашњег руског посланика у Београду, г-ђа *Харшвига*.

За један и други дом је београдска општина највећи приложник, јер је и за један и за други поклонила земљиште у великој вредности.

Да би ови светли дани за Србију као и васколики српски народ остали у лепој и вечној успомени, решила је београдска општина, да на видном месту у Београду подигне *Споменик Победи* и вотирала је одмах на то 100.000 динара, а Народна Скупштина вотирала је из државне благајне на тај споменик 200.000 динара, а осим тога купиће се и добровољни прилози.

Књижара Браће Јовановића у Панчеву заједно са штампаријом прешла је у својину књижарско-издавачког завода „*Напредак*“ у Земуну, и остаће као филијала у Панчеву. Когод има посла с том књижаром нека се у будуће обраћа на завод „*Напредак*“, јер је завод примио у комисију и сва потраживања као и све обвезе Браће Јовановића на себе.

Српкиња први инжињер. У Дармштату у Немачкој положила је строги испит на тамошњој техничкој школи, г-ђица *Љубица Вучићева*, кћерка бившег министра правде у Београду, и добила је диплому инжињерску. То је прва женска, која је стекла у Немачкој инжињерску диплому и то је баш Српкиња. Нека је Бог поживи!

Нова палата Српске Банке у Загребу довршује се на ћошку Јелачићевог трга и Петрићске улице. Заиста прекрасно и величанствено здање. Гад се свршавају унутрашњи послови, а за месец дана отвориће се приземно први дућан, а онда редом сви дућани и т. д., а најпосле ће се и банка преселити у ту своју палату, у којој се два спрата нарочито за њу спремају.

Најпре отвара најлепши дућан познати бечки трговац мушког и женског одећа г. Стево Капамаџија (фирма Капамаџија и Бонди) заједно са вредним, младим трговцем г. Илијом Вурдељом. Они отварају модерну радњу те струке, какве нема ни у Загребу, ни на далеко. То ће бити велика, фина, енглеска кројачка радња за мушке и најмодернија женска конфекција уз јефтине цене.

Српска Банка има 5000 акционара, 40 милијуна управног имања. Она је најглавнији центар нашег привредног живота, на њу се ослања у главном 150 српских новчаних завода, 370 српских земљорадничких задруга, многа друга предузећа и т. д.

Верени и венчани. Г-ђица *Олга Сперњак*, кћи пароха г. Велимира и супруге му Љубице Сперњак рођ Чакра из Избишта верила се у недељу 14. (27.) јула о. г. с г. др *Радованом Лозовићем*, адвокатом из Панчева.

Г-ђица *Олга Ковачевићева*, кћерка г-ђе удове пок. Емила Ковачевића, венчала се с г. *Марком Свеш. Радовићем*, агрономом из Гор. Ковиља 25. јула (7 августа) о. г.

Г-ђица *Катица Миљковић*, кћерка Божицара Р. Петровића из Будимпеште, венчала се у недељу 10. августа о. г. по нов. с г. *Исидором Жикићем*, банкарским чиновником из Будимпеште.

Г-ђица др. *Добрила Рунићева*, кћерка г. Витомира Рунића, учитеља сентомашког, наставница на београдској женској гимназији, венчала се јула месеца о. г. с г. др. *Јованом Симићем*, инжињером из Сарајева.

Г-ђица *Даринка Путићева* из Дољ. Виљева (Славонија) верила се 12. августа о. г. с г. *Вельком Георгијевићем*, трговцем из Дервенте.

Просветна Задруга Српкиња у Старом Бечеју у знак великог поштовања и искрене жалости за својом многогодишњом и заслужном председницом госпођом Емилијом Јоцићком не само да није попуњавала место председничко, но није за годину дана никаквог избора обављала, нити часника, нити одборкиња. Пошто је у суботу пред велику Госпојину одржан годишњи парастос бившој председници, уз велико саучешће како чланица српске, тако и мађарске и израиљске женске задруге то је две недеље доцније 25. августа о. г. одржана ванредна скупштинска седница, те су осим текућих послова извршени избори управе и часнишова. За председницу је изабрана једнодушно и једногласно досадања потпредседница многопоштована госпођа Еуфимија дра Ивана Влаховића, свагда акламацијом досада бирана за потпредседницу, и која је последњих година већином заступала председницу приликом приређивања забава, „Бадњих вечери“ за привредникове питомце и т. д.; свагда с највећим одушевљењем се заузимала за све наше ствари. приносећи велике жртве за наше српске народне потребе Исто је тако акламацијом изабрана за потпредседницу госпођа Олга дра Владана плем. Војновића, агилна и одушевљена Српкиња, која је сваком даном приликом за добро и напредак задруге радила. За благајкињу изабрана је једнодушно г-ђа Христина Хаднађева, вредна и умешна благајкиња, која је 31 годину до сада тачно и савесно управљала повереном јој задружном благајном. За перовођу је опет изабран г. Јован Степанов, свештеник.

У одбор су изабране ових осам госпођа:

Анка Поповићка, Лепосава Мартиновића, Јулка Ивановића, Милева Степанова, Милева Мико-вића, Софија Поповића, Александра Дражићка и Зорка Поповића.

Вредно је споменути још и то, да је скупштина закључила: да се на фонд ради издржавања српске више девојачке школе новосадске прилаже сваке године по једна стотина круна и то свагда у почетку школске године.

ЧИТУЉА.

† **Милка Вуковић.** Нашу вредну сарадницу, Кађуну (Катарину Вуковић) и њене сестре Марију, Цану, Даринку и Лепосасу, као и браћу: Милана, Драгутина, Чеду и Жарка и осталу велику родбину задесила је велика жалост. Упокојила им се 7. (20.) јула о. г. мати, добра и племенита душа, *Милка Вуковић* из Лешнице у Србији у 73. година живота. Изјављујемо наше топло саучешће породици и родбини, а рајској души врле покојнице нека је вечна успомена!

† **Смиљка Грујићева** кћерка учитеља кулпинског Милана Грујића и супруге му Вере, упокојила се после дуге и тешке болести 21. јула (3. августа) о. г. у цвету младости овоје, у 18. години живота. Беше добро дете; примерна и одлична свршена ученица новосадеке срп. више девојачке школе. Поред родитеља оплакују овај млади живот сестра Нада и браћа: Милутин, Светозар и Паја. Вечан јој спомен!

† **Јелка Туроман** супруга дра Светислава Туромана, физика Нове Пазуве, а сина г. др. Јована Туромана професора у миру београдског универзитета, упокојила се после дуге и тешке болести 30. јула (12. августа) о. г. оставив за собом троје незбринуте деце: Катарину, Перу и Лазу и велику родбину, да са другом јој, дром Светиславом, тугују за својом добром Јелком. Бог да јој душу прости!

† **Ђорђе Михајловић.** Српско народно учитељство из Митрополије Карловачке изгубило је 10. (23.) августа о. г. после кратког и тешког боловања свога првенца, свога вођу, за којим је последњих 5—6 година јатомице летело у слободније, топлије поље свога сталешког и школског рада. Својим слободоумним и мушким држањем на пољу сталешког и просветног рада, својим стручним разлозима у писму, својим спремним и убедљивим говорима привукао је пажњу целе народне интелигенције, а нарочито је повео за собом српско народно учитељство, које је после узбурканих странаčkih страсти на јавном пољу, тражило ослона на своју коледи-

јалну јачу снагу, па да се уклони из вреве страначких размирица и да пође путем својих сталешких и стручних интереса, који се били јако помутили и страначким борбама претрпали. И нашли су у њему и способна и дурашна члана, који је напустио сваку бесплодну и убитачну страначку борбу, у коју је и сам био запао и кроз 20 година дурашно вукао; те кад је видео, да је она постала убитачна за просветни задатак народне школе и њених носилаца — учитеља, тих пионера народне свести и родољубивог заноса, који треба да загрева сваку душу Србинову, одвојио се од својих страначких другова и ударио новом стазом, стазом сталешке и школске слободе и независности од свих страначких трзавица и једноставних страначких интереса. На том путу нашао је спремно и вољно скоро све срп. народно учитељство, које га је пратило. И наше народно представништво у епархији и народно-црквеном сабору одобрило је његов поступак и рад и позвало га је у Епархијски Школски Одбор и у Народно-Црквени Школски Савет, да својим стручним знањем помогне, да се школа и њен просветни рад упуте своје правом задатку. И он је помагао драговољно и с великим пожртвовањем све док нису лане 1912. г. владиним пером збрисане наше народно-црквене автономне установе.

Да је и велика већина српског народног учитељства одобравала његов рад опазило се на поверењу, које му је поклањало бирајући га за председника у среским учитељским зборовима, бирајући га за заступника свога у епархијским скупштинама, за управног члана свога конвикта у Новом Саду, а лане за председника свога новчаног деоничарског друштва „Натошевић“. Представништво књиге српске, наша „Матица Српска“ изабрала га је за члана Књижевног Одељења, а ово опет у Књижевни Одбор, што је опет знак, да се и његов књижевни рад не само на педагошкој струци, него и на другим пољима народне просвете ценио и уважавао.

Његов педагошки рад огледа се поглавито на многим чланцима „Школског Одјека“, у којем је сарађивао у друштву са још 3—4 учитеља новосадска; а најбоље се огледа његов чисти правац на том пољу у „Школском Гласнику“, који је од 1906. г. па до смрти своје сам издавао и своје мишљење о школи, учитељству и васколиком просветном раду утискивао у чланцима и белешкама тога листа.

Поред педагогије и методике бавио се и баштованством, те је неко време издавао и лист »Баштован“, а написао је из те струке и једну књигу за народ, коју је издала и наградила Матица Српска из задужбине Петра Коњевића.

Покојни Ђорђе Михајловић родио се у Новом Саду 1865. године, ту изучио основну школу и нижу гимназију, а затим српску учитељску школу у Сомбору. Учитељевао је две године у Баји за тим десетак година у Бегечу (селу бачком на Дунаву), онда у Вел. Кикинди две године и последњих 14 година у своје родном месту Новом Саду, где се и оженио учитељицом Катидом Сремчевићевом, те у тихом и мирном домаћем и срећном породичном кругу отпочео живљи рад на своје стручном образовању и после кратког времена толико успео, да је извојевао угледно место међу првацима учитељским.

Свакако је покојни Ђорђе Михајловић ређа појава народне интелигенције и зато му је и укуп био величанствен и достојан једног одличрог школског и просветног раденика; јер га је одликовао својом посетом и сам епископ бачки, Њег. Високопреосвештенство г. Митрофан Шевич, испратила га је до вечне куће велика маса народа свију сталежа, а опростили се с њиме у топлим беседама: др. Т. Остојић, секретар Матице Српске; Љубомир Лотић, епарх. школски референт; Гавра Грбић учитељ, Ђорђе Гајин учитељ и потпредседник деоничарског друштва »Натошевић« и професор Ј. Живојновић председник певачког друштва »Невена«, коме је покојник био неко време председник.

Све те прилике говоре, да се покојни Ђорђе Михајловић достојно одужио својим радом и животом своје милом народу и да је све нас задужио захвалом и признањем, те му и са овог места довикујемо: Слава и вечан ти помен, драги наш друже Ђука!

† **Др. Бошко Петровић**, професор на српској вел. гимназији у Новом Саду и књижевник, отишао је после школских испита на бојиште српско, да се очима увери о срчаности и јунаштву српске војске и да са оних живих примера пише своје утиске, који су му новинарски чланци доста јако уздрмали његову осетљиву српску душу. У том заносу стигао је до Скопља, па одакле отишао и у Штип, да види место и околину, коју су многе српске кости покриле. На несрећу задеси га тамо колерична зараза и он се брзо врати у Скопље, али му лека не беше.

Покоси га још млада и у најбољој снази несрећна боља ноћу између 7. (20.) и 8. (21.) јула о. г. и зави у тугу српску вел. гимназију новосадску, његову многобројну браћу и сестре и многе пријатеље. Покојни Бошко служио је као професор прво у Сарајеву и Тузли, а од седам година овамо у Новом Саду. Бавио се лепом књижевношћу и историјом. Написао је роман: „За рођеним огњиштем“, а најновије му је дело: „Из старе српске књижевности“. По свршеним гимназијским наукама свршио је богословију и онда се био одао на певање; али после кратког времена напусти ту вештину и пређе у филозофију, коју и сврши с докторатом. Као професор пратио је живо јавни народни живот у свима гранама његовог развитака, па је у најновије доба обгрлио био и идеју соколства и био је управни члан новосадског Сокола, и старешинство тога издало је о смрти његовој посмртни лист, а то исто је учинио и професорски збор гимназије новосадске у знак туге своје за изгубљеним чланом и садругом. Бошко је често одлазио на позиве појединих Девојачких Кола и Добротворних Задруга у ближој околини Новосадској и суделовао је говором и свирком уз гусле и песмом у корист појединих тих хуманих и просветних установа наших. Вечан му помен!

† Лаза Николић. У Вел. Кикинди упокојио се 3. (16.) јула о. г. великопоседник и добротвор народни Лаза Николић у својој 52. години живота а сахрањен је сутра дан уз велико саучешће грађанства у породичној гробници. На упоку је учествовала и Матица Српска у Новом Саду са својим секретаром др. Тих. Остојићем, који се у име Матице и опростио с покојником у свом говору. У цркви се пак опростио с покојником протопрезвитерски заменик, г. Миливој Радовић. А покојник је заслужио то одликовање и ту пошту, јер је оставио на просветне и добротворне сврхе са малим изузетком што је родбини оставио све остало имање у вредности од — 150.000 круна. Матица је постала универзалан наследник. Око 40.000 К оставио је легате родбини, а од осталог имања има да се даје једна стипендија за трговачку струку, и једна припомоћ за удаваче Српкиње, остало припада Матици Српској за цели, које она нађе да су најпотребније за народ.

Покојник се није женио, те није ни имао

својих потомака и као добар Србин и родољуб нашао је за добро, да $\frac{1}{3}$ свога имања остави најближој родбини, а $\frac{2}{3}$ народу своје чијом је помоћу и стекао своје имање које сам, које покојни му отац Стеван. Његово родољубиво дело очуваће му име и успомену за сва времена и потомство народно довикиваће му о парастосу сваке године као и сад: Бог да му душу прости!

† Ђорђе Глибоњски. После дуге и тешке болести упокојио се, 29. јуна (12. јула) о. г. умировљени професор горњо-карловачке учитељске школе, *Ђорђе Глибоњски*, у 73. години свога живота. Покојни Ђ. Глибоњски био је прво учитељ у Ст. Бечеју, па је онда као народни питамац изаслат са других десет учитеља у Немачку, да за тодину дана проучава наставни и просветни рад, те је провео школску 1870—71. годину у Дрезди у Саксонској. По повратку своје отуда буде 1878. изабран и потврђен за учитеља на српској вишој девојачкој школи, а после две године рада у овој школи буде премештен за професора на српској учитељској школи у Гор. Карловцу, где је провео све до свога умировљења 1903. г. У последње доба се поболео и отишао у Загреб да се лечи, па је тамо и умро горњег дана и сахрањен на општем гробљу на Мирогоју у одељку за православне Србе.

Док је учитељавао у Ст. Бечеју, образовао је Просветну Задругу Српкиња 1876. г. и био јој првих година тајник. Писао је чланке у Школском Листу и другим стручним листовима, а написао је и Видениснову приповетку за децу, коју је издала и наградила Матица Српска у књигама за народ из задужбине Петра Коњевића у свесци 72. 73. и 74. Издао је књигу: „Гимнастичке игре“ за основне и средње школе. Написао је књигу о нези коња и др. Матица га је Српска наградила за то избором за члана Књижевног Одељења. Уопште био је вредан и савестан просветни радник пуних 50 година. Својих шест кћери: Меланију, Добрилу, Даницу, Даринку, Милану и Олгу посветио је такође школи и настави, од којих се прве две удомиле и напустиле школу, а остале четир и данас служе народу своје истом вољом и љубављу, као и њихов бабајко. Нека је вечан спомен нашем другу и пријатељу Ђуки, као што га из милоште звамо!

† Илија Павловић, из Карловаца, брижни отац осморо деце: Олге удате Галкановић, Ири-

не удате, Алагић и још у коси: Милене, Маре, Наде и Вукосаве, као и синова Богдана и Јове, упокојио се напрасно 15. (28.) августа о. г. у Београду, куда је отишао да види свечани улаз српских косовских осветника, а отуда 17. (30.) августа пренет у Карловце и предат матери земљи. Ми смо га познавали као врло честита и разборита човека, који је са својом добром супругом Јелисаветом рођ. Марковић сву своју децу лепо образовао и неку већ удомио. Сва су му женска деца изучила у Новом Саду српску вишу девојачку школу. Милена му је учитељица у Карловцима, а Нада је лане положила у Будимпешти на државном педагогијуму строги испит за професорку и била је лане наставница на срп. вишој девојачкој школи у Новом Саду. Покојник је постао велики добротвор народни, што је по-

дигао и за рад лепо спремио 8 нових српских породица. Вечан му помен!

† **Дионисије Марковић** И опет немилостива смрт нокоси нам у најлепшем добу, цвету младости у 28. години млађана живота Дионисија Марковића, учитеља у Бос. Шамцу. Поред своје учитељске дужности основао је певачко друштво у Бос. Шамцу, даље српску земљорадничку задругу у селу Гребнице (Босна). Својом способношћу, трудом и марљивошћу служио је за углед, понос и дику својега народу. — Покојника — поред до гроба неутешене матери и жене Бојане, кћерке Јаше Тешића угледног варошког чиновника сомборског, са нејаким дететом — оплакује и сва родбина.

Мир души његовој! Лака му црна земља!

ПРОСВЕТА.

УГАРСКА.

Кр. уг. министар богочасти и јавне наставе издао је дозволу, да се већ овом идућом школском 1913.-14. годином могу примати и женскиње као редовни ученици у државним гимназијама.

Митрополија Српска.

Новосадска српска виша девојачка школа продужује свој живот. Управни одбор новосадске српске православне црквене општине решио је, да прима ову школу на своје општинско издржавање. За идућу школску 1913.-14. годину плаћаће општина само три редовна наставника и катихету на тој школи са оном платом, коју су и до сад уживали, пошто фонд те школе и други општински приходи не могу за сад више од К 10.000 да пружају тој школи. Досадања два суплента на тој школи отпали су са оскудице у приходу. Тога ради примило се пет професора са новосадске српске велике гимназије, један учитељ са основне народне школе и бивши управитељ те школе да служе бесплатно школи за идућу школску годину. То

је похвално. Бележимо радосну вест, да се на тој школи до данас уписало 204 ученице, више него икад до сад, а то је знак, да се ова школа тражи и да је потребна народу. Ако прилози буду у јачој мери утицали, моћи ће се можда у току ове школске године узети бар један сталан супленат, те ће се олакшати школи и овим људма. Тако смо ето дочекали да после 40 година школиног опстанка, служе бесплатно седам људи, тек да се не угаси луч тако животне народне установе. Покрај клирикално-просветног фонда од 12 и више милијона круна у народним фондовима, покрај 32 хиљаде јутара манастирских добара, чија је половина чистог прихода такође намењена просвети народној, немамо чим да издржавамо ни једну вишу девојачку школу, па ни једну учитељску школу, као што треба, него просимо па просимо, а фондови се гомилају, гомилају, не знамо само за кога?! . . .

СРБИЈА.

Српска влада је решила, да у новоосвојеним крајевима подигне и то: у Скопљу и Битољу велике гимназије, а у 9 других места ниже

гимназије са четири разреда, као: Призрену, Приштини, Новом Пазару, Велесу, Штипу, Охриду, Драмју, Куманову, Ђевђелији.

З Д Р А В Љ Е.

Сунце као лек. Лекарским испитивањем сазнало се, да сунце најбрже убија заразне клице ма које болести. Сунцем се најбоље лече: костобоље (реума), шкрофулозне и туберкулозне болести. У Швајцарској постоје многе сенаторије, у којима су терасе стаклом покривене и стаклом ограђене, те болесници и зими леже у тим загрејаним терасама (собама) да их сунце може са свију страна грејати. С тога се препоручује свакоме, да се што више бави на сунцу. Спаваће собе треба да су окренуте прозорима оној страни, где сунце највише допире и да се собе што чешће отварају и ветре. Спаваће аљине (кревети) да се што чешће износе и што дуже сунчају. Деца нека се пусте лети да проводе што више у дворишту и што лакше одевена, па и гола, нека им је глава само покривена, да их не удари зрак у теме. Најбоље је спремити деци у дворишту кола песка, па ће се она тамо цео дан играти. Доказало се, да сунце не само да предупредује болести, него и лечи. Причају, да су сви они српски војници и официри у последњем српско-бугарском рату, што су били заражени колером, оздравили, који су на пољу на сунцу лежали.

Смртност одојчади Статистиком је доказано, да је од 5272 одојчади дојених умрло 368, дакле 6.98 процената, од 1626 вештачки дојених одојчади умрло је 321 или 19.75 процената, и од 1489 нешто дојених, нешто вештачки храњених умрло је 142, а то је 9.87 процената. Ови бројеви најбоље доказују, да се у животу одрже најбоље она одојчад, која се доје од материце или других лица, и да је дојење најбоља заштита од свих штетних утицаја по здравље и живот одојчади.

Муве преносе заразне болести. После брижљивог проучавања, њујоршки санитет утврдио је, да се готово половина разболевања од врућице (тифуса) своди на преношење ове заразе мувама. Микроскопска испитивања на мувама доказала су, да наша домаћа мува носи не само заразне клице ове болести, но и оне, што производе срдобољу (дисентерију), колеру

и јектику. У средњу руку, долази на једну муву око милијун заразних клица. А како се она преко лета необично брзо плоди, налеће на све предмете у кући и на јело и пиће, на здраве и болесне особе, те тако разноси и клице заразних болести. Зато треба све чинити да се муве тамане и да се од њих чува и покрива свако јело и пиће.

З А Д О М А Ћ И Ц Е.

Млечност код крава. Брижљивим испитивањем код крава сазнало се, да млечност код крава расте све од првог до петог телета. Највећу млечност показале су краве код петог и шестог телета, дакле, кад су биле у 7. и 8. години. После тог почне опадати. Да ли ће то опадање тећи брже или спорије, зависи од поједине врсте крава. Према томе ваља сваки домаћин и домаћица да рачуна, е да ли му крава својим млеком исплаћује ону храну, коју троши.

Шапурика (чокањ-комиљка) као храна. Напреднији пољопривредници почели су шапурику употребљавати као храну за стоку. Они је истуку или сикиром на ситно исеку, саспу у котао, налију водом, покрију каквим покровцем те постоји дан и ноћ. За то време одмекну и охладе се и онда их дају стоци за храну; нарочито дају кравама музарама, које од тако спремљених шапурика дају много мањније млеко. Још је боље, кад се шапурике мало посоле, онда их стока много радије једе, а и здравија је храна. Ко има начина, да те шапурике самеле у брашно, тим боље, јер у брашно самлене и овсем (зобљу) помешане шапурике су и за коње изврсна храна.

Један узрок што краве побаци. Немачки марвени лекар, др. Маршенс, тврди, да крава побаци, кад се краве из истог корита или суда поје, у ком се сапуњавом водом рубље прало. Нека се дакле свака домаћица и домаћин чувају, да не поје краве из таквих судова, у којима се сипа или држи вода нечиста или смрдљива од којикаких нечистих ствари, а поглавито да се чувају од оних судова, у којима је сапуњавина била.

Средство да млеко не ускисне. Учени хемичари пронашли су, да пречишћена сода (угљено-кисели натрон) предупредује да млеко не ускисне. На једну литру млека успе се оваке

соде на врх ножа и млеко не ће ускиснути; шта више, већ мало накисело млеко може се овим толико поправити, да се може окувати. Ово је особито важно за млекаре и оне матере, које хране лети малу децу млеком, јер ускисло млеко за час поквари деци стомак, а ствар је врло невина и јефтина и може се добити у свакој апотеци

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

„Српкиња“. Под тим насловом издаје Иришка Добротворна Задруга Српкиња монументално књижевно дело а под уредништвом неколико интелегентних Српкиња. Та књига треба да је споменица значајне изложбе рукотворина Српкиња, што се обавила 1910. године у Прагу под именом: „Српска Жена“, а уједно да буде и споменица Милице Стојадиновић-Српкињи, првој српској песникињи, чији је спомен, опет трудом и заузимањем Иришке Добротворне Задруге лане 1912. године подигнут у манастиру Раваници близу Врдника села, у коме је Милица одрасла и пропевала. Књига ће бити посвећена данас још живој Српкињи г-ђи Савке дра Јована Суботића, првој покретачици више женске просвете у нас Срба, првој скупљачици српских женских рукотворина, одличној беседници и т. д.

У књизи ће бити више од 200 слика већим делом Српкиња, које се данас јаче истакле било на лепој књижевности, било на уметности, било у песништву или музици, а тиме хоће да се изнесе: до коликог се степена уздигле наше Српкиње на културном развоју у појединим гранама културе. Изнеће се од појединих Српкиња и по неки књижевни и песнички радови, а изнеће се у богатој орнаментици и чисти мотиви српски и хрватски ручни женски радови свију крајева, па ће се тако да прикаже у овом епохалном добу српског живота и Српкиња у правој величини свога духовног и привредног живота, каква се затекла на почетку 20 века.

Замисао је заиста лепа и како су је узеле опробане женске снаге у своје руке, да је изведу, надамо се, да ће бити достојан представник данашег културног стања наших Српкиња.

Књига се штампа у Сарајеву и кроз месец дана биће готова, те ће и сама публика добити прилике, да јој вредност проучи.

Изишла је 5. свеска „Слогине књижнице“, коју уређује професор Јован Живојновић. Ова свеска носи наслов: „Идеали Српкиње“. Свеска износи два штампана табака са сликом г-ђе Савке дра Ј. Суботића. У њој је песма Ј. Ж. Српској жени у „Посестрими“, — кратак жи-

вотопис г-ђе Савке дра Ј. Суботића; — Предавање г-ђе Савке дра Ј. Суботића на VII. конгресу светског савеза за право гласа женскињу у Будимпешти; — Мудре речи (афоризми г-ђе Савке дра Ј. Суботића); — Главна правила за женика и невесту (извод из предавања дра Лазе Марковића, које је држао у Матици Српској приликом скупа о народном просвећивању); — Српска мајка српским кћерима. (Поука интелегентној омладини за практичан живот), од Савке дра Ј. Суботића.

Ово је све одштампано из 8. и 9. броја листа „Добротвор“-а из 1913. године а продаје се по 30 филира у корист српске више девојачке школе у Новом Саду.

Vjerski život. Под овим насловом изишла је 5. свеска универзалне библиотеке у Сарајеву, коју издаје J. Šmitran. Ова је свеска латиницом штампана и доноси од Фридриха Ниче-а „Вјерски Живот“ у преводу од Радована Јовановића. Цена је свесци 30 филира.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Јављамо члановима Матице Српске и свима пријатељима књиге и просвете да је библиотека Матичина с набавком нових штелажа добила више простора за смештање књига, те је тако и употреба књига у библиотеци олакшана.

Матица има преко 100 часописа и периодичних издања разне садржине (заступљене су ове струке: књижевност, уметност, филологија, историја, археологија, богословија, педагогија, друштвено просвећивање, право, статистика, економија, природне науке, хигиена и т. д.) Ови часописи стоје у нарочитом одељењу и читачи их могу у Библиотеци слободно узимати на прегледање и читање. У засебном одељку су смештене реалне енциклопедије, атласи, речници и друге ручне књиге и читачка публика их може у просторијама Библиотеке такођер слободно узимати на употребу.

Библиотека је отворена од 9—12 пре подне и од 3—6 после подне. У то доба је приступ у Библиотеку допуштен сваком без ограничења.

Управа Библиотеке.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г-ђи Оли С. Зеновић, Сан Франциско. Враћен је с поште лист г-ђе Елвире Пупић с знаком, да је нема под назначеном адресом (1641. California St.) Молимо да нам пошаљете нову адресу њену.

Г-ђи Јели М. Денн, Бизбе-Аризона. Примили смо 24 К и 51 хелер (потуру) у име претплате за Вас. С овим је лист плаћен за ову 1913. годину и даље још на пет година, т. ј. до краја 1818. године, ако би остала досадања цена и

ако у опште буде лист донде излазио. Можда би згодније било, да нађете тамо још коју нову претплатницу за ову или за идућу годину, па да се пре изравнамо, јер је тешко водити евиденцију за пет година. Наш поздрав!

„Босанцу“. Слабо је, не можемо штампати.

„Хипатија“. Не може се волети, ни дању ноћу туговати за оним, кога нити видите, нити му име знате, као што у песми велите. Неприродно је, и зато се не може штампати. И пређашње песме имају такве махне.

А. ч. Р. Београд. Не доносимо ствар од непознатих писаца. Не треба се стидети свога рада. Ако је добро примићемо, ако није, може се поправити. И Ваш послати превод био би добар, да само боље владате језиком и да познајете српску ортографију. Овако и да Вас знамо, не би могли примити.

М. — Бања-Лука. Песме политичког садршаја не могу се штампати у нашем листу. Што нам се свиди да је добро, пуштамо.

КО ЈЕ ИЗДАЈИЦА РОДА СРПСКОГА?

Издајица је свога рода српскога ко се год не држи аманета својих предака, својих родољуба, учитеља својих и просветитеља.

А тај аманет гласи:

Не улажите Срби своје уштеђене новце у туђе заводе, већ купујте особито ви Срби ратари земљу или улажите што сте уштедили у ваљане Српске Задруге или у добре чисто српске новчане заводе.

Треба да се сва наша снага прибира и да остане у нашим рукама, да се сами међусобно приберемо, да се крепимо, снажимо, помажемо, па ће нам онда, али само онда, и Бог помоћи.

Шаљите ваљане и способне ђаке у шегрте.

Шаљите их што даље од куће, јер у свету стече младић поред заната и

стручне спреме још и ону светску углађеност, мудрост и искуство. У свету прекали се млад човек, прошири му се поглед и мушка сигурност, научи разне језике и т. д. Једном речи у свету постаје човек прави светски човек, а све то ваља свакоме свега века, па бومه и ономе богатоме, који се не мора после својим занатом хранити и бранити.

Богати не траже помоћи за своју децу.

Али остале здраве и ваљане Србе ђаке од 12 до 15 година ко препоручи Привреднику, чини себи задужбину, детету добротворство, а народу највећу услугу.

СПРЕМАЈТЕ ОМЛАДИНУ У СВИМА ПРИВРЕДНИМ СТРУКАМА. — Раскош и господство толике је народе упропастило; рад и штедња многе је народе подигла. — Кад се у српском народу унапреде послови у свима гранама, и појача средњи staleж, онда му никоји други народ нахудити не може.

І. ИСКАЗ

о прилозима у фонд за издржавање Српске више девојачке школе у Новом Саду, предатих Добротворној Задрузи Српкиња Новосаткиња.

1. Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња К 1000.

2. Народна Штедионица у Турском Бечеју К 400.

3. По К 100: Румска Штедионица, г-ђа Марија Хаџи-Гавре Плавшића.

4. По К 50: Добротворна Задруга Српкиња из Вел. Кикинде у место венца своје упокојеном добротвору Лази Николићу, Српска Штедионица у Перлезу, Душан и Љубица Матић у Новом Саду, Вида Вулко Варађанин, Катица Мијатовић ученица Ш. раз. срп. више дев. школе даје своју годишњу уштеду за школско путовање.

5. По К 40: уд. Марина Николић трговкиња у Темишвару (Фабрика), Катица Меанџић у Н. Саду.

6. По К 25: Г-ђа Јулка Радовановићка, „Добротвор“ као задруга у Новом Саду за месец август („Добротвор“ је решио, да за 12 месеци уплаћује по 25 круна.)

7. По К 20: Александра уд. Недељкова рођ. Ђорђевић из Сирига, Даринка Пелеш рођ. Калић из Глине.

8. По К 10: Управа манастира Хопова, Ратарска Банка деоничарско друштво у Чуругу, Зорка Калуђерска учитељица у Ст. Врбасу, Васиљко Стефановић из Вргин Моста.

9. По К 10.20 пот. Зорка Тапавица ученица IV. раз. срп. више девојачке школе у Новом Саду прилаже сву своју ситну уштеду у ручној благајници.

10. По К 5: Бранко Ролер слушалац соколског течаја у Прагу.
 11. По К 4: Анка пл. Радосављевић од Посавине из Петроварадина.
 12. По К 3: Љубица Моловић из Новог Сада.
 13. По К 2: Милутии Кишчић, Никола Лукач обојица из Вргин Моста.
 14. По К 1: Стево Мркобрада из Вргин Моста.
 Свега К 2137·20 потура.

II. ИСКАЗ

добровољних прилога у фонд за изржавање Српске више девојачке школе у Новом Саду, предатих Добротворној Задрузи Српкиња Новосатки а.

По 200 К: Добротворна Задруга Српкиња у Меленцима.

По 100 К: Српска Штедионица д. д. у Новом Саду, Браћа Мпросављевићи,*) Српска православна црквена општина у Перлезу.

По 50 К: Др. Милош Бокшан, Анастас ја Адамовић, Мила Радовановић, Бачкопотиска Штедионица у Старом Бечеју, Црквена општина у Ст. Бечеју, Јулка Владе Стефановића, Црквена општина у Земуну, Добротворна Задруга Српкиња у Ст. Футогу.

По 30 К: Лека Ракић, Тоша Николић.

По 25 К: Јулка Радовановићка (сад по други пут, свега 50 К) Божана Паје Латинчића.

По 20 К: Вид Давидовац, Др. Миладин Свињарев, Др. Игњат Павлас, Софија удова Петровић, Др. Јефта Стојаковић, Милан Попић апотекар, Милан Т. Јовановић, Црквена општина у Ади, Даринка Павловић рођ. Максимовић, Црквена општина у Суботици.

По 11 К 20 п. (1 царски дукат): Браћа Мирилов.

По 10 К: Јелена Јовановић, Милица Јојкић, Уредништво „Српства“, Др. Александар Моч, Др. Бранко Николић, Ивана Љубиша, Софија Драгојловић, Јован Тотовић, Даница Вуковић, Сава Ф. Оберкнежевић, Стеван Ђирић, протосинђел Гедеон Кривопац из Каменице уместо венца † Дру Душану Милићу, Љубица уд. Ђорђевић у Будимешти, Црквена општина у Сегедину, Филип Михајловић, Терезија Саве Стојковића, Милана Ружић рођ. Максимовић (даваће сваке године 10 К), Катинка Барусковић, Цвета Гавриловић, учитељица у Надаљу.

По 5 К: Олга Трифковић, Велинка Шилић, Милена Максимовић-Моч, Милан Јовановић Вакин, Латинка Милчић, Ђура В. Јовановић, Васко Грујић, Влад. Ђирић, Влад. Ненадовић, Олга Марка Вилића, Јулијана Јефтић, Ђорђе Зурковић, Марија уд. Ф. Оберкнежевића, Управа манастира Лепавине, Јванка Мирилова рођ. Јовановић, Катица Михајловић, Рацко Поповић, Ђока Милић, Управа манастира Раковца.

По 4 К: Ана Манојловић.

По 3 К: Катица Сајдл, Ана Сајдлова.

По 2 К: Катица Бокшанова, Катуша Бођина, Максим Јовановић, Душан Марковић, Текла пл. Стојчевић, Јелка Велић, Савз Јанковић, Ђура Вукадиновић, Богдан Бојкић, Ђорђе Ђирић, Стеван Ј. Капамаџија, Др. Ђорђе Дебелачки, Максим Дамјановић, Др. Бранко Николић, Др. Ђура Трифковић, Стеван Живанов, Љубомир Слеччевић, свештеник у Ади, Паја Седмаков и Мита Јовановић, одборници у Ади, Даница Ивошевићка, Лаза Милутиновић, Лука Малетић, Никола Николић, Сава Керац, Катица Панаотовић, Марија Гавриловић, Васа Гавриловић, Катица Гајин, Десанка М. Радонић.

По 1 К: Даница Сремчевић, А. Марковић, Владимир Арновљевић, Стеван Јанковић, Катица Ђисаловић, Ђорђе Ивковић, Сава Мољац, Војислав Ковачевић, Н. Н., Владан Логич, Иван Малешчевић, Милица Маленчић, Драгиња Узелац, Ђока Мунџан, Драгутин Сланкаменац, Јоца Керац, Јуца Јовановић, Милева Манојловић, Софија Павковић, Јелена Савић, Јефта Панић, Паја Манојловић одборник из Аде.

По 50 пот: Вељко Добановачки, М. Ђурчић, Н. Н., Зарија Јовановић.

По 40 пот.: Драгиња Прерадовић.

Свега 1620·60 Круна, у првом исказу 2137·20 К, укупно: К 3757·80.

Свима овим племенитим прилагачима у име задруге топло захваљује

У Новом Саду, 7.-VIII. 1913.

Катица Меанцић
благајкиња.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У нашем издању кроз мјесец дана изаћи ће из штампе у најкуснијој опреми најновија књига пјесама нашег младог и даровитог пјесника г. *Мићуна М. Павићевића*, под насловом:

ПЈЕСМЕ КРВИ И СЛОБОДЕ.

У овој збирци пјесама ући ће поред умјетничких још и пјесме испјеване у жанру народне поезије за пјевање уз гусле, као: „Освојење Бардањола“, „Прелазак преко Богичевице“, „Балканска пјесма“, „Освојење Скадра“, и т. д.

Ранију збирку Павићевићевих пјесама под именом »Ослобођење« поздравила је сва наша, хрватска, словеначка и чешка критика врло симпатично (види »Дело«, »Savremenik«, »Slovan« и т. д.).

Књига ће изнијети 4—5 штампаних табака а њена цијена је само 80 пара.

Претплата се полаже унапријед било нама или писцу на Цетињу, а пошиљку књига вршиће књижара о свом трошку.

Моле се г. г. скупљачи, да са претплатом похитају и новац са списком претплатника што прије пошаљу, јер је књига већ дата у штампу

Издавач:

Књижара А. Рајнвајна.
Цетиње, (Црна Гора.)

Колера нам је на прагу. Нема сумње, да власти и лекари све чине, не би ли заразу што пре угушили, али ни они не достижу свугде и не могу све. Нарочито је лекара мало, па и где стигну и где би могли што учинити смета им незнање, предрасуда и немар народа. Тако је бар код нас, а није много боље ни код других. С тога се и код најпросвећенијих народа у таким приликама на прво место истиче — поука и обавештења. С тога препоручујемо књижицу под натписом:

„Колера“, како постаје,
како се шири и како се сузбија

коју је приредио Др. М. Јовановић-Батут. Цена је књижици: за 1 примерак 15 фил, за 50 ком. К 5 — за 100 ком. 8 К, за 500 ком. 35 К, за 1000 ком. 60 К. Поједини примерци књиге могу се добити у свакој књижари, а на више код

Д-ра М. Јовановића-Батута, Београд
(Dr. M. Jovanović-Batut, Belgrad)

Добрачина ул. бр. 4.

* Сви су из Новог Сада, где год није означено које друго место.